Emma Goldman: Πρώιμες φεμινιστικές ιδέες στο αμερικάνικο αναρχικό κίνημα του 20ού αιώνα

Κατηγορία: Παγκόσμια Αναρχική Ιστορία

Γράφτηκε από τον/την ngnm

Του Ευάγγελου Παπαγεωργίου

Ορισμοί Φεμινισμού και Αναρχισμού Ο φεμινισμός θα μπορούσε να οριστεί ως η ιδεολογία υπεράσπισης της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής (Γκασούκα, 2008). Είναι επίσης η ιδεολογία διεκδίκησης ίσων ευκαιριών, ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, όσον αφορά στην απασχόληση, στην ενσωμάτωση στην πολιτική, στην πρόσβαση στην εκπαίδευση και στη νομική προστασία (Welch, 2001). Σύμφωνα με τον Thomas Gramstad (2000), ο φεμινισμός είναι μια συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών. Είναι η πεποίθηση ότι η κοινωνία και παλαιότερα και σήμερα, μεταχειρίζεται με διαφορετικό τρόπο τους άνδρες και τις γυναίκες. Έτσι οι γυναίκες θεωρήθηκαν ανίκανες για πλήρη συμμετοχή σε όλες τις μορφές κοινωνικής ζωής καθώς και στους θεσμούς. Διέπεται από μια σφοδρή επιθυμία να αλλάξει αυτή η κατάσταση και δίνει μια νέα οπτική στην κοινωνία, σύμφωνα με την οποία όταν εξαλειφθούν οι έμφυλες προκαταλήψεις και εξεταστούν τα κοινωνικά φαινόμενα από τη πλευρά των γυναικών, τότε ο μύθος της «γυναικείας κατωτερότητας» θα καταρρεύσει. Ο αναρχισμός ορίζεται από τον Peter Kropotkin (1991: 10) ως: «το όνομα που δίνεται σε μία αρχή ή θεωρία της ζωής και συμπεριφοράς σύμφωνα με την οποία η κοινωνία νοείται δίχως κυβέρνηση. Σε μια τέτοια κοινωνία η αρμονία επιτυγχάνεται όχι μέσω της υποταγής στο νόμο ή της υπακοής σε οποιαδήποτε αρχή, αλλά με τις ελεύθερες συμφωνίες που συνάπτονται ανάμεσα στις διάφορες ομάδες, εδαφικές ή επαγγελματικές, οι οποίες συγκροτούνται ελεύθερα για χάρη της παραγωγής και της κατανάλωσης, καθώς επίσης και για την ικανοποίηση της άπειρης ποικιλίας των αναγκών και επιθυμιών ενός πολιτισμένου όντος».

Αναρχοφεμινιστική Θεωρία

Ο αναρχοφεμινισμός προέκυψε από τις συζητήσεις των αμερικανίδων ριζοσπαστικών φεμινιστριών και οι απαρχές του βρίσκονται στο ξεκίνημα της δεκαετίας του ’70 (Gemie, 1996). Η θεωρητική του βάση διαμορφώθηκε από τις ιδέες της ισότητας όπως αυτές εκφράστηκαν από τον Bakunin και τον Kropotkin, αλλά κυρίως από το θεωρητικό έργο αναρχικών γυναικών όπως η Louise Michel, η Vera Figner και η Emma Goldman. Κυριότερες θεωρητικοί εκπρόσωποι του αναρχοφεμινιστικού κινήματος της δεκαετίας του ’70 είναι οι: Peggy Kornegger, Lynne Farrow και Carol Ehrlich. Με το έργο τους διαμόρφωσαν την αναρχοφεμινιστική θεωρία και κατέγραψαν τις ομοιότητες, τη σχέση και τη σύνδεση ανάμεσα στα κοινωνικοπολιτικά ρεύματα του φεμινισμού και του αναρχισμού. Παρόλο που ο αναρχοφεμινισμός συμφωνεί σε πολλά θέματα με το ριζοσπαστικό φεμινισμό από τον οποίο επηρεάστηκε, πηγαίνει πέρα από αυτόν. Σκοπός του αναρχοφεμινισμού είναι η κατάργηση όλων των εξουσιαστικών δομών και σχέσεων, καθώς και όλων των καταστάσεων όπου οι άνθρωποι μπορούν να καταπιέσουν ο ένας τον άλλον. Θεωρεί ότι δεν είναι λύση να περάσει η εξουσία στα χέρια των γυναικών, όπως κάποιες ριζοσπαστικές φεμινίστριες υποστηρίζουν, γιατί αυτό δεν θα αρκούσε για να δημιουργηθεί μια κοινωνία χωρίς καταναγκασμούς. Σε πλήρη αντίθεση με τον μαρξιστικό και τον σοσιαλιστικό φεμινισμό, δεν θεωρεί απαραίτητη κανενός είδους αρχηγία στο κίνημα (Ehrlich, 1977). Πρεσβεύει ότι η ανθρώπινη καταπίεση θα σταματήσει μόνο με την πλήρη κατάργηση της εξουσίας και όχι με τη δημιουργία εργατικών κρατών, έστω και αν αυτά έχουν μητριαρχική δομή. Στις αυτόνομες αναρχικές κοινότητες που θα είναι οργανωμένες σε αντιεξουσιαστική βάση, οι γυναίκες θα έχουν ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής και της οικονομικής ζωής χωρίς κανέναν περιορισμό. Η εξουσία εμποδίζει ισότιμα άνδρες και γυναίκες στο να απελευθερωθούν από τους βίαιους καταναγκασμούς του σώματος και του πνεύματος. Η κατάργηση της εξαλείφει κάθε μορφή ιεραρχίας, κυριαρχίας και ανισότητας (Brown, 1996).

Παγκόσμια ιστορικά γεγονότα που επηρέασαν τη σκέψη και τη δράση της Emma Goldman

Ανάπτυξη φεμινιστικού κινήματος στις Η.Π.Α. («Πρώτο Κύμα» Φεμινισμού) Ανάπτυξη αναρχικού κινήματος στις Η.Π.Α. Ρωσική επανάσταση Ρόλος των γυναικών στη Ρωσική επανάσταση Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος Διώξεις ριζοσπαστών (Υπόθεση Sacco και Vanzetti) Ισπανική επανάσταση Ρόλος των γυναικών στην Ισπανική επανάσταση (Mujeres Libres – Ελεύθερες Γυναίκες)

Μεθοδολογία

Μέθοδος της έρευνας: Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση του υπό έρευνα υλικού είναι η «ποιοτική ανάλυση περιεχομένου» (Qualitative content analysis) (Bryman, 2001). Η συγκεκριμένη μέθοδος βασίζεται στη συλλογή και στην

ποιοτική ανάλυση περιεχομένου κειμένων και εγγράφων όπως ημερολόγια, επιστολές αλληλογραφίας, αυτοβιογραφίες, βιβλία, επίσημες αναφορές, πρακτικά συνεδρίων, δημοσιεύματα στον τύπο κ.α. (Βρυωνίδης, 2010). Μέσα από την παρούσα ερευνητική προσέγγιση επιχειρείται η διερεύνηση των υποκείμενων θεμάτων που εμπεριέχονται στα κείμενα αυτά και η παρουσίασή τους με σύντομες και χαρακτηριστικές παραπομπές. Οι κατηγορίες που προκύπτουν αναθεωρούνται συνεχώς με βάση τις καινούριες πληροφορίες που τυχόν θα προκύψουν (May, 2002). Ερωτήματα της έρευνας:

1. Ποια είναι η ποιότητα της πολιτικής επιρροής των φεμινιστικών και πολιτικών ιδεών της Goldman στην αμερικανική αναρχοφεμινιστική θεωρία του 20 ου αιώνα; 2. Ποιο είναι το είδος της ιστορικής επιρροής του ονόματος της Goldman στην κοινωνία και ειδικότερα στον αναρχικό χώρο της Αμερικής του 20 ου αιώνα; 3. Υπάρχει αποτύπωση των φεμινιστικών και πολιτικών ιδεών της Goldman στο αμερικάνικο αναρχικό κίνημα του 20 ου αιώνα;

Φεμινιστικές ιδέες της Emma Goldman

Ελεύθερος έρωτας και γάμος: Η Goldman στο δοκίμιο της «Marriage and love» (γάμος και έρωτας), που εκδόθηκε το 1910, αναπτύσσει τις απόψεις της για τον ελεύθερο έρωτα και κάνει μια κριτική στο θεσμό του γάμου. Θεωρεί ότι η λαϊκή αντίληψη που ταυτίζει τον έρωτα με τον γάμο, δεν είναι σωστή γιατί βασίζεται σε προλήψεις και όχι σε πραγματικά γεγονότα. Ο γάμος και ο έρωτας όχι μόνο δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους, αλλά ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλο. Η ύπαρξη του έρωτα στη συζυγική ζωή είναι εντελώς ανεξάρτητη από τον γάμο γιατί ακόμα και αν δεν υπήρχε αυτός ο συμβατικός δεσμός, τα ερωτικά συναισθήματα θα εξακολουθούσαν να υφίστανται. Ο γάμος αποτελεί πρωταρχικά μια οικονομική ρύθμιση, ένα ασφαλιστικό συμβόλαιο με πολύ δεσμευτικούς όρους μέσα στο οποίο οι γυναίκες χάνουν το όνομα τους και τον αυτοσεβασμό τους. Στο γάμο οι γυναίκες καταδικάζονται σε ισόβια εξάρτηση και σε απόλυτη κοινωνική και ατομική αχρηστία (Goldman, 2000). Στον καταπιεστικό θεσμό του γάμου, η Goldman αντιπαραβάλει τον ελεύθερο έρωτα καθώς και την ελεύθερη συμβίωση και μητρότητα που αυτός συνεπάγεται. Η ελεύθερη συμβίωση επιτρέπει στο ζευγάρι να ζει μια ζωή μακριά από καταναγκασμούς που προέρχονται από την εκκλησία και το κράτος. Καταναγκασμοί, όπως η υποχρεωτική μητρότητα για τις γυναίκες, δεν υφίστανται σε μια ελεύθερη ερωτική σχέση. Οι γυναίκες δεν αποδέχονται την τυφλή παραγωγή πολλών παιδιών, ώστε να εφοδιάζουν κράτος και εκκλησία με τους αυριανούς εργάτες, στρατιώτες, αστυνομικούς και παπάδες. Επιθυμούν αντίθετα λιγότερα παιδιά που έχουν γεννηθεί και ανατραφεί μέσα στα πλαίσια του έρωτα και της ελεύθερης επιλογής και όχι μέσα στα πλαίσια της γαμήλιας επιβολής (Goldman, ο.π.).

Γυναικεία πολιτικά δικαιώματα: Στο δοκίμιο της «Woman suffrage» (γυναικεία ψήφος), που εκδόθηκε το 1910, η Goldman αναπτύσσει τις θέσεις της για τα γυναικεία πολιτικά δικαιώματα και εκφράζει την αντίθεση της στο αίτημα των σουφραζετών της εποχής της για παροχή δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες. Αναφέρει ξεκάθαρα, ότι δεν αντιδρά στη γυναικεία ψήφο επειδή πιστεύει πως οι γυναίκες δεν είναι ίσες με τους άνδρες σε αυτόν τον τομέα. Αντιθέτως, παραδέχεται πως δεν υπάρχει κάποιος βιολογικός, ψυχολογικός ή διανοητικός λόγος για να μην έχουν οι γυναίκες ίσα πολιτικά δικαιώματα με τους άνδρες. Θεωρεί όμως ότι η ψήφος των γυναικών δεν θα μπορέσει να φέρει κάποια επιτυχία εκεί όπου τόσα χρόνια αποτυγχάνουν οι άνδρες. Και γενικότερα, σαν αναρχική που ήταν, έβλεπε ότι η ψήφος δεν μπορεί να έχει καμία πρακτική αξία για κανέναν και λιγότερο από όλους για τις γυναίκες, που η καταπίεση τους ήταν βαθιά ριζωμένη στα θεμέλια του συστήματος. Θεωρεί ότι οι γυναίκες πρέπει να αναζητήσουν άλλους δρόμους χειραφέτησης αφού η ψήφος δεν απελευθερώνει τους ανθρώπους. Με την ψήφο οι άνθρωποι υποδουλώνονται σε μια εξουσία η οποία τους διαφθείρει κάνοντας τους να επικροτούν πράγματα με τα οποία είναι ιδεολογικά αντίθετοι και στρέφονται εναντίων τους (Goldman, 2000).

Γυναικεία χειραφέτηση: Η Goldman ασχολήθηκε με το θέμα της γυναικείας χειραφέτησης και το ανέλυσε διεξοδικά στο δοκίμιο της «The tragedy of woman's emancipation» (η τραγωδία της γυναικείας χειραφέτησης). Ο αρχικός σκοπός του κινήματος της γυναικείας χειραφέτησης ήταν «να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για να είναι η γυναίκα ανθρώπινη, με την πιο αληθινή έννοια της λέξης. Τα αποτελέσματα όμως που πέτυχε το συγκεκριμένο κίνημα, απομόνωσαν τις γυναίκες από τις απαραίτητες γι αυτές πηγές ευτυχίας. Για τη Goldman, οι γυναίκες φαίνονται χειραφετημένες εξωτερικά αλλά πνευματικά και ψυχικά εξακολουθούν να είναι υπόδουλες. Η γυναικεία χειραφέτηση, όπως ερμηνευόταν και εφαρμοζόταν στην εποχή της, δεν κατόρθωσε να πραγματώσει την ελευθερία και την ισότητα. Η Goldman πιστεύει ότι η σωτηρία βρίσκεται σε μια ενεργητική πορεία που οδηγεί στη κατάκτηση

ενός λαμπρότερου και πιο ξεκάθαρου μέλλοντος. Χρειάζεται επίσης μια αδιάκοπη ανάπτυξη, μακριά από παλιές παραδόσεις και συνήθειες. Η αληθινή χειραφέτηση αρχίζει από τη γυναικεία ψυχή. Κάθε καταπιεζόμενη τάξη κατόρθωσε να απαλλαγεί από τους δυνάστες της χάρη στις δικές της προσπάθειες. «Είναι απαραίτητο για τη γυναίκα να μάθει αυτό το μάθημα, να συνειδητοποιήσει ότι η ελευθερία της θα επεκταθεί τόσο όσο επεκτείνεται και η δύναμη της να κατακτήσει την ελευθερία της. Είναι σημαντικό για αυτήν να απαλλαγεί από το βάρος των προκαταλήψεων, των παραδόσεων και των εθίμων. Το αίτημα για ισότητα των δικαιωμάτων είναι σωστό και δίκαιο, αλλά το ίδιο ζωτικής σημασίας είναι και το δικαίωμα να αγαπάς και να αγαπιέσαι. Τέλος πρέπει να απαλλαγεί από την παράλογη αντίληψη του δυισμού των φύλων ή από την, εξίσου παράλογη, αντίληψη ότι άνδρες και γυναίκες αποτελούν δυο ανταγωνιστικούς πόλους. Η πραγματική αντίληψη της σχέσης των δυο φύλων δεν γνωρίζει εξουσιαστή και εξουσιαζόμενο» (Goldman, 2000: 82-83).

Εμπορία γυναικών και πορνεία: Η Goldman στο θεωρητικό της έργο ασχολήθηκε ιδιαίτερα με το θέμα της εμπορίας των γυναικών και την πορνεία. Ανέλυσε τη προέλευση και τη φύση του προβλήματος, κατέγραψε τις αιτίες του και άσκησε δριμεία κριτική στις κρατικές μεθόδους αντιμετώπισης του. Για τη Goldman, «η πορνεία ήταν και είναι, ένα διαδεδομένο κακό, αλλά η ανθρωπότητα συνεχίζει τις δραστηριότητες της, δείχνοντας τέλεια αδιαφορία για τα δεινά και την αγωνία των θυμάτων της πορνείας» (Goldman, 2000: 67). Οι αυστηρά πουριτανικοί νόμοι που θεσπίζει το κράτος δεν αντιμετωπίζουν τις αιτίες του προβλήματος, αλλά, μέσα από ένα αστυνομοκρατούμενο σύστημα, καταδιώκουν τις γυναίκες που είναι τα αθώα θύματα του εμπορίου λευκής (αλλά και κίτρινης και μαύρης) σαρκός (Goldman, ο.π.). Η Goldman υποστηρίζει ότι οι αιτίες της πορνείας βρίσκονται στο ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα, καθώς η ανεπαρκώς πληρωμένη εργασία, οδηγεί χιλιάδες γυναίκες στην πορνεία. Βρίσκονται επίσης και στα «θρησκευτικά έθιμα και γενικότερα στη θρησκεία, το μεγάλο συντηρητή της κοινωνικής παράδοσης, που συντηρεί σε μια μετασχηματισμένη μορφή μια πρωτόγονη ελευθερία που διέπει την κοινωνική ζωή» (Goldman, 2000: 70). Σημαντική αιτία της πορνείας είναι όμως και η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Είναι γενικά αποδεκτό το γεγονός ότι η γυναίκα ανατρέφεται ως σεξουαλικό αντικείμενο, αλλά ταυτόχρονα κρατιέται στην απόλυτη άγνοια της έννοιας και της σπουδαιότητας του σεξ. Τέλος, Η κοινωνική σύμβαση του γάμου καταδικάζει χιλιάδες κορίτσια, που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να παντρευτούν, είτε σε μια ζωή υποχρεωτικής αγαμίας είτε στην πορνεία. Η κοινωνία θεωρεί την σεξουαλική εμπειρία ενός άντρα, σαν αναγκαίο χαρακτηριστικό της γενικής του ανάπτυξης, ενώ ανάλογες εμπειρίες στη ζωή μιας γυναίκας θεωρούνται απώλεια της τιμής της (Goldman, ο.π.).

Πουριτανισμός: Σχεδόν όλα τα θεωρητικά κείμενα της Goldman διέπονται από μια τάση κριτικής στον πουριτανισμό της αστικής κοινωνίας στην οποία ζούσε. Τις σκέψεις της, που τεκμηριώνουν την αντίθεση της προς τον πουριτανισμό, τις συγκέντρωσε στο δοκίμιο της «The hypocrisy of Puritanism» (η υποκρισία του πουριτανισμού), που εκδόθηκε το 1910. Για τη Goldman, ο πουριτανισμός έχει παλέψει τη σάρκα σαν κάτι διαβολικό, έτσι έπρεπε να είναι υποτονική και κρυμμένη με κάθε κόστος. Έχει διαστρεβλώσει επίσης, το ανθρώπινο μυαλό και το έχει κάνει να χάσει τη δύναμη να εκτιμά την ομορφιά του γυμνού, εξαναγκάζοντας τους ανθρώπους να κρύβουν τη φυσική τους μορφή κάτω από τους ισχυρισμούς της αγνότητας. Ωστόσο η ίδια η αγνότητα δεν είναι παρά μια τεχνητή επιβολή στη φύση, εκφραστής μιας ψεύτικης ντροπής για την ανθρώπινη μορφή. Ο πουριτανισμός, με τη διαστροφή του για τη σημασία και τις λειτουργίες του ανθρώπινου σώματος, έχει καταδικάσει τις ανύπαντρες γυναίκες σε σεξουαλική αποχή και τις παντρεμένες σε υπερσεξουαλική δραστηριότητα με σκοπό την αλόγιστη παραγωγή παιδιών (Goldman, 2000). Υποστηρίζει επίσης, ότι οι ηθικοπλαστικές απαγορεύσεις που επιβάλει ο πουριτανισμός, επεκτείνονται και στον τομέα της κοινωνικότητας και της διασκέδασης (π.χ.: ποτοαπαγόρευση). Η ανθρώπινη ζωή είναι υποανάπτυκτη εξαιτίας του πουριτανισμού καθώς ο τελευταίος σκοτώνει ότι είναι φυσικό και υγιές στις φυσικές παρορμήσεις. Ο πουριτανισμός, είναι ο θάνατος του πολιτισμού, της φιλοσοφίας, του χιούμορ και της καλής συντροφιάς, ενώ τα χαρακτηριστικά του είναι η νωθρότητα, η μονοτονία και η κατήφεια. Γι αυτούς τους λόγους είναι απαραίτητη η αποβολή των πουριτανικών αντιλήψεων από ολόκληρη την κοινωνία, έτσι ώστε να προστατευτεί η ίδια η φύση της ζωής (Goldman,2000).

Έλεγχος γεννήσεων και αντισύλληψη: Ένα σημαντικό μέρος της θεωρίας της Goldman, αφορά τον έλεγχο των γεννήσεων και την αντισύλληψη. Είχε διατυπώσει επανειλημμένως την άποψη, ότι οι γυναίκες θα πρέπει να τεκνοποιούν μόνο όταν το θέλουν και το αποφασίζουν συνειδητά οι ίδιες, ενώ η μητρότητα δεν θα πρέπει να επιβάλλεται σε αυτές από εξωτερικούς παράγοντες. Τις αντιλήψεις της για το θέμα αυτό τις διατύπωσε αναλυτικά στο άρθρο της «The social aspects of birth control» (οι κοινωνικές πτυχές του ελέγχου γεννήσεων), που εκδόθηκε το 1916. Η Goldman θεωρεί, ότι ο ουσιαστικός εχθρός της αντισύλληψης και του ελέγχου

των γεννήσεων είναι ο καπιταλισμός και ο μιλιταρισμός, που αποτελεί τον πιο καταστρεπτικό μηχανισμό του. Ο καπιταλισμός χρειάζεται έναν μεγάλο πληθυσμό εργατών, που θα στελεχώνει τις επιχειρήσεις, τα εργοστάσια και τις βιοτεχνίες, με σκοπό την αύξηση των κερδών του. Ο μιλιταρισμός επίσης, έχει ανάγκη από τις μεγάλες ανθρώπινες μάζες γιατί αυτές αποτελούν το αναλώσιμο υλικό στα χαρακώματα και στα πεδία μάχης. Έτσι η καπιταλιστική πουριτανική κοινωνία, με το φαρισαϊσμό που τη διακρίνει, καταδικάζει το αίτημα της αντισύλληψης σαν ανήθικο και προωθεί στην κοινωνία το πρότυπο της πολύτεκνης οικογένειας (Goldman, 2000). Για τη Goldman, το κίνημα απαίτησης ελέγχου γεννήσεων «στοχεύει στη γυναικεία απελευθέρωση από το φοβερό ζυγό και τη δουλεία της αναγκαστικής εγκυμοσύνης, απαιτεί το δικαίωμα του κάθε παιδιού να γεννιέται και να μεγαλώνει σε ευνοϊκές συνθήκες και ανοίγει το δρόμο για μια νέα εποχή ελεύθερης μητρότητας. Η προσφορά του είναι τόσο σημαντική, ώστε μπορεί να αψηφά κάθε συνταγματικό νόμο και να συνεχίζει ακάθεκτο τη δράση του» (Goldman, 2000: 140).

Ομοφυλοφιλία: Η Goldman, ασχολήθηκε και με το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας και, καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της, δεν σταμάτησε να υπερασπίζεται τους ομοφυλόφιλους είτε αυτοί ήταν διάσημες προσωπικότητες είτε απλοί και καθημερινοί άνθρωποι. Οι διαλέξεις της Goldman αντιμετωπίστηκαν συχνά με αστυνομική καταστολή εξαιτίας της προοδευτικής θεματολογίας τους. Όταν όμως μίλησε ανοιχτά για την ομοφυλοφιλία, η λογοκρισία δεν ήρθε από τα κρατικά όργανα αλλά από τους αναρχικούς συντρόφους της, οι οποίοι θεωρούσαν ότι ο αναρχισμός ήταν ήδη αρκετά παρεξηγημένος και οι εκπρόσωποι του αντιμετωπίζονταν ως διεφθαρμένοι σε τέτοιο βαθμό ώστε δεν έπρεπε να συνδεθεί η αναρχία με την υπεράσπιση εναλλακτικών και αμφιλεγόμενων σεξουαλικών προσανατολισμών. Η ίδια όμως δήλωνε ότι «στην πραγματικότητα η λογοκρισία από τους συντρόφους μου, είχε την ίδια επίδραση σε μένα με τη δίωξη των αστυνομικών. Με έκανε πιο σίγουρη για τον εαυτό μου και πιο αποφασισμένη να υπερασπιστώ κάθε θύμα κοινωνικών δεινών ή ηθικών προκαταλήψεων» (Goldman, 1970: 310). Για τη Goldman, «ο αναρχισμός δεν είναι μια απλή θεωρία που αναφέρεται σε κάποιο μακρινό μέλλον, είναι μια ζωντανή επιρροή που μας απελευθερώνει από τις εσωτερικές αναστολές, τους εξωτερικούς καταπιεστικούς παράγοντες και τα καταστροφικά εμπόδια που χωρίζουν τους ανθρώπους» (Goldman, 1970: 310). Οπότε, ήταν λογικό να υποστηρίξει το δικαίωμα των ομοφυλοφίλων να ζουν ελεύθερα τον έρωτα και τη ζωή τους και να καταδικάσει την αστική κοινωνία για τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση τους.

Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών: Η Goldman έδινε ιδιαίτερη βάση στο θέμα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των ανήλικων παιδιών και πίστευε ότι αυτή θα έπρεπε να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της σχολικής εκπαίδευσης. Τις απόψεις της για το συγκεκριμένο θέμα τις αναπτύσσει στο άρθρο της «The sex education» (η σεξουαλική εκπαίδευση). Στο κείμενο αυτό διατυπώνει την άποψη, ότι ένα εκπαιδευτικό σύστημα που αρνείται να αναγνωρίσει στη νεαρή προσωπικότητα που ανθίζει και αναπτύσσεται, ανεξαρτησία θέλησης και ακεραιότητα ενός ελεύθερα ανεπτυγμένου σώματος, σίγουρα δεν θα αποδεχτεί την αναγκαιότητα αναγνώρισης μιας σεξουαλικής φάσης στο παιδί. Η Goldman, έβλεπε την σεξουαλική εκπαίδευση σαν ένα μέσο απελευθέρωσης των γυναικών από τον στερεοτυπικά καθορισμένο κοινωνικό τους ρόλο. Στην πουριτανική κοινωνία που ζούσε, οι γυναίκες αγνοούσαν τα πάντα για το σεξ πριν παντρευτούν και μετά το γάμο τους δεν μπορούσαν να ζήσουν τη σεξουαλική ζωή τους όπως επιθυμούσαν οι ίδιες γιατί αποτελούσαν απλά ένα αντικείμενο σεξουαλικής χρήσης στα χέρια του συζύγου τους. Πίστευε επίσης, ότι η παροχή γνώσεων για θέματα γύρω από το σεξ σε κοπέλες νεαρής ηλικίας, θα τους έδινε τη δύναμη να διεκδικήσουν σαν γυναίκες το δικαίωμα στην αυτοδιαχείριση του κορμιού τους.

Θέσεις της Emma Goldman για πολιτικές και θεσμούς

Αναρχισμός: Η Goldman αναφέρεται στον αναρχισμό χαρακτηρίζοντας τον μια γνήσια προοδευτική, επαναστατική και ασυμβίβαστη θεωρία που, όπως και άλλες ανανεωτικές θεωρίες, δεν μπόρεσε να ξεφύγει από τη συκοφαντία, τη σπίλωση και την καταδίωξη των παλαιών αντιδραστικών δυνάμεων. Σύμφωνα με τη Goldman, ο αναρχισμός χαρακτηρίστηκε μια απραγματοποίητη και ουτοπική θεωρία, ανεξαρτήτως του ότι βασίζεται σε ωραία ιδανικά. Επίσης, ταυτίστηκε συκοφαντικά με το χάος, τη βία και την καταστροφή, ώστε να αποτυπωθεί στη συνείδηση των ανθρώπων ως κάτι κακό και επικίνδυνο (Goldman, 2000). Η Goldman ορίζει τον αναρχισμό σαν «τη φιλοσοφία μιας καινούριας κοινωνικής τάξης, που έχει σαν βάση της την ελευθερία, χωρίς περιορισμούς από τους ανθρώπινους νόμους. Είναι η θεωρία που λέει ότι όλες οι μορφές εξουσίας στηρίζονται στη βία και συνεπώς είναι λανθασμένες, βλαβερές και, ως εκ τούτου, αχρείαστες» (Goldman, 2008: 46). Ο αναρχισμός επίσης «είναι η απελευθέρωση της ανθρώπινης

σκέψης από την κυριαρχία της θρησκείας, η απελευθέρωση του ανθρώπινου σώματος από την κυριαρχία της ιδιοκτησίας και η συνολική απελευθέρωση του ανθρώπου από τα δεσμά της κυβέρνησης. Ο αναρχισμός αντιπροσωπεύει μια κοινωνική τάξη βασισμένη στην ελεύθερη συνένωση των ανθρώπων με σκοπό τη παραγωγή πραγματικού κοινωνικού πλούτου, μια τάξη που θα εγγυάται σε κάθε άνθρωπο ελεύθερη πρόσβαση στη γη και στις, απαραίτητες για τη ζωή, απολαύσεις σύμφωνα με τις δικές του επιθυμίες, τάσεις και προτιμήσεις». (Goldman, 2008: 54).

Στο θεωρητικό της έργο έχει ασχοληθεί εκτενώς και με τα εξής πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα: Σοσιαλισμός Συνδικαλισμός Εκπαίδευση και σύγχρονο σχολείο Θρησκεία και αθεϊσμός Πατριωτισμός και μιλιταρισμός Πολιτική βία Ελευθερία λόγου και τύπου

Το βλέμμα της Emma Goldman σε ιστορικά γεγονότα της εποχής της Ρωσία τα πρώτα μεταεπαναστατικά χρόνια: Ύστερα από αλλεπάλληλες διώξεις για τα αναρχικά και φεμινιστικά φρονήματα της και μετά την διετή φυλάκιση για την αντιπολεμική της δραστηριότητα, η Goldman, παρά την αμερικανική της υπηκοότητα και τη φήμη των ΗΠΑ ως «ασύλου πολιτικών προσφύγων», απελαύνεται μαζί με 248 πολιτικούς κρατουμένους στη μεταεπαναστατική Ρωσία την 21 Δεκεμβρίου 1919 (Drinnon, 1961). Στη Σοβιετική Ρωσία προσδοκούσε να βρει την επαναστατική κατάσταση που τόσο καιρό ονειρευόταν. Έφτασε γεμάτη ελπίδες να βρει μια χώρα νεογέννητη, με το λαό δοσμένο ολόψυχα στη μεγαλειώδη, αλλά και δύσκολη, δουλειά της επαναστατικής ανοικοδόμησης (Goldman, 2009). Φτάνοντας όμως στη Ρωσία τον Ιανουάριο του 1920, η Goldman, άρχισε να διαπιστώνει το πραγματικό πρόσωπο του μπολσεβικισμού. Το αυστηρά ιεραρχικό και γραφειοκρατικό κράτος των μπολσεβίκων, στήριζε την εξουσία του σε αλλεπάλληλες διώξεις αναρχικών και λοιπών αντιφρονούντων. Άνθρωποι που πήραν μέρος στην Οκτωβριανή επανάσταση και πολέμησαν τον Τσάρο, αντιμετωπίζονταν με λοιδορίες και φυλακίσεις και στιγματίζονταν σαν εχθροί του λαού. Σε όλη τη χώρα επικρατούσαν άθλιες κοινωνικές συνθήκες που οδηγούσαν τη συντριπτική πλειοψηφία του λαού στην οικονομική εξαθλίωση και στην απόλυτη ανέχεια. Η στρατιωτικοποίηση της βιομηχανίας απέδειξε ότι σκοπός της σοβιετικής κυβέρνησης δεν είναι να δοθεί όλη η εξουσία στα εργατικά συνδικάτα, όπως ο Λένιν αρχικά διακήρυττε, αλλά να μετατραπούν οι εργάτες σε στρατιώτες που θα δουλεύουν χωρίς δικαιώματα και χωρίς διεκδικήσεις (Goldman, ο.π.).

Ισπανική επανάσταση: Με την έναρξη της Ισπανικής επανάστασης, τον Ιούλιο του 1936, η Goldman ταξίδεψε τρεις φορές στην Ισπανία για να βοηθήσει την επανάσταση και να τη γνωρίσει από κοντά (Drinnon, 1961). Καρπός αυτών των επισκέψεων υπήρξε η αλληλογραφία της με γνωστούς και με συντρόφους, καθώς και μερικά κείμενα. Το οργανωμένο αναρχικό κίνημα στην Ισπανία την δεκαετία του 1930 υπήρξε το μεγαλύτερο και το ισχυρότερο από οποιαδήποτε άλλη εποχή και από οποιοδήποτε άλλο μέρος του κόσμου. Η μοναδικότητα αυτής της δύναμης προκάλεσε το ενδιαφέρον της Goldman, η οποία έβλεπε την αναρχοσυνδικαλιστική οργάνωση CNT-FAI σαν φορέα μεγιστοποίησης της προσωπικής ελευθερίας και πλήρους αξιοποίησης του δυναμικού του κάθε ατόμου, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα αποτελεσματική συνεργασία και αλληλεγγύη. Ο αναρχισμός της Goldman εμμένει στη δημιουργία μιας νέας κοινωνίας όχι με παλαιά μέσα, αλλά με μια διαδικασία αντιπαράθεσης με την παλαιά κοινωνία. Τα μέσα πρέπει να προσδιορίζουν τους σκοπούς και γι' αυτό το λόγο οι εκτιμήσεις της σχετικά με τη φύση και την οργάνωση του κινήματος αποτελούν στην ουσία εκτιμήσεις και για την νέα αναρχική κοινωνία που θα προκύψει (Porter, 2006). Η οπτική της Goldman πάνω στην οργάνωση του Ισπανικού αναρχικού κινήματος κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1930, απέρρεε ξεκάθαρα και λογικά από τις εμπειρίες και τις αναλύσεις της πριν από αυτή την περίοδο. Γι αυτήν, η μέγιστη δύναμη ενός αναρχικού κινήματος προερχόταν από το βάθος και τη διαύγεια της συνείδησης των μελών του. Η διατήρηση της προσωπικής ακεραιότητας στον τρόπο ζωής και στην πολιτική πρακτική ήταν άκρως σημαντικότερη από το να επιδοκιμάζεται κάποιος από τους συντρόφους του μέσα στο κίνημα. Από την άλλη πλευρά όμως, με κανέναν τρόπο δεν επέμενε σε μια καθαρή αυτονομία σε ζητήματα του κινήματος. Μερικές φορές μάλιστα ήταν πρόθυμη και ικανή να δικαιώσει τον προσωπικό «ηγετικό» ρόλο στην οργανωτική και προπαγανδιστική δραστηριότητα. Δραστηριοποιήθηκε, επίσης, αρκετά μέσα στα πλαίσια μικρών αυτοπειθαρχημένων και αυτοοργανωμένων ομάδων, που σε ορισμένα σημεία τα αιτήματα και οι ιδέες τους ταυτίζονταν με τα αντίστοιχα των αναρχικών, με αποτέλεσμα να αποτελούν συγγενικές ομάδες (Porter, ο.π.).

Καταδίωξη και εκτελέσεις πολιτικών κρατουμένων: Οι αντιλήψεις που εξέφραζε η Goldman, βρήκαν την πρακτική εφαρμογή τους όταν η ίδια υπερασπίστηκε με σθένος διαφόρους πολιτικούς κρατουμένους που διώκονταν κυρίως για τις αναρχικές ιδέες τους.

Τους υποστήριξε με λόγους που εκφωνούσε σε μεγάλα ακροατήρια και με άρθρα που δημοσίευε σε εφημερίδες. Σε περιπτώσεις που υπήρχε εκτέλεση του διωκόμενου πολιτικού κρατουμένου, η Goldman, δεν σταματούσε να αγωνίζεται ποικιλοτρόπως για την αποκατάσταση της αλήθειας και την εξάλειψη της μεταθανάτιας σπίλωσης του ονόματος του. Καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της, ασχολήθηκε κυρίως με τους παρακάτω πολιτικούς κρατουμένους: Nicola Sacco και Bartolomeo Vanzetti Alexander Berkman Leon Czolgosz Francisco Ferrer.

Πολιτική επιρροή των φεμινιστικών και πολιτικών ιδεών της Emma Goldman στην αμερικανική αναρχοφεμινιστική θεωρία του 20ού αιώνα Κυριότερες θεωρητικοί εκπρόσωποι του αναρχοφεμινισμού είναι οι: Peggy Kornegger, Lynne Farrow και Carol Ehrlich. Με τη μελέτη των κειμένων τους διαπιστώνεται η μεγάλη πολιτική επιρροή των φεμινιστικών και αναρχικών ιδεών της Emma Goldman στη φιλοσοφία και στο θεωρητικό τους έργο. Σχεδόν όλα όσα υποστήριξε η Goldman στις αρχές του 20 ου αιώνα, βρήκαν τη δεκαετία του '70 τη θεμελίωση τους στα πλαίσια μιας ανεξάρτητης κοινωνικοπολιτικής θεωρίας, δηλαδή του αναρχοφεμινισμού. Για τις περισσότερες αναρχοφεμινίστριες, αν όχι για όλες, η Goldman ήταν η πρώτη μεγάλη θεωρητικός του αναρχοφεμινισμού και η πρώτη γυναίκα που ζούσε την αναρχία και τον φεμινισμό σε απόλυτη αρμονία θεωρίας και πράξης (Wehling, 1994). Πολλές αναρχοφεμινιστικές οργανώσεις που ξεκίνησαν να ιδρύονται τη δεκαετία του '70 στην Αμερική, εξέφραζαν στα καταστατικά και στις διακηρύξεις τους απόψεις που παρέπεμπαν ευθέως στο θεωρητικό έργο της Goldman. Αρκετές φορές μάλιστα, έβαζαν στις διακηρύξεις τους αυτούσια κομμάτια από κείμενα της και δήλωναν πως τα μέλη των οργανώσεων τους είναι πνευματικοί και ιδεολογικοί ακόλουθοι της Emma Goldman (Farmer, 1993). Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι υπάρχει ένας ικανοποιητικός αριθμός αναρχοφεμινιστικών οργανώσεων και συλλογικοτήτων στην Αμερική και αλλού, που συμπεριλαμβάνουν στο όνομα της ομάδας τους το όνομα της Emma Goldman (π.χ. Friends of Emma Goldman, ή The Emma Goldman Followers Group). Η θεωρητικός του αναρχοφεμινισμού Lynne Farrow (1974: 7), βαθύτατα επηρεασμένη από τις ιδέες της Goldman για τον ελεύθερο έρωτα, τον έλεγχο των γεννήσεων και την αντισύλληψη, αναφέρει πως οι «σημερινές αναρχοφεμινίστριες έχουν αναγάγει τα θέματα που αφορούν τη γυναικεία σεξουαλική υγεία, σαν πρωταρχικό μέλημα του κινήματος». Σε όλη τη χώρα έχουν δημιουργηθεί διάφορες ομάδες με συγκεκριμένα προγράμματα, με σκοπό να αντιμετωπιστούν επαρκώς οι ανάγκες της περιοχής για εκτρώσεις, έλεγχο των γεννήσεων, τεστ εγκυμοσύνης και παροχή γενικότερης ιατρικής φροντίδας. Παλαιότερα οι γυναίκες είχαν περιορισμένα μέσα και έπρεπε να βασίζονται στον πατερναλισμό των γιατρών. Οι νέες ομάδες γυναικών ανακάλυψαν ότι υπάρχουν πολλές συνηθισμένες ιατρικές εξετάσεις και άλλες εξυπηρετήσεις που μπορούν να γίνουν με ασφάλεια και με ελάχιστο κόστος, ή και δωρεάν, από τις ίδιες τις γυναίκες (Farrow, ο.π.).

Η Peggy Kornegger (1975) στο έργο της αναφέρει πως η Emma Goldman της πρόσφερε τον πρώτο ορισμό του αναρχισμού και την έμαθε να συνδέει νοητά τον αναρχισμό με τον ριζοσπαστικό φεμινισμό. Ο αναρχισμός της Kornegger είναι βαθύτατα επηρεασμένος από τον αναρχισμό της Goldman, ενώ σε κάποια σημεία φαίνεται να υπάρχει απόλυτη ταύτιση. Για τις δύο αυτές γυναίκες ο αναρχισμός σημαίνει πίστη στην κατάργηση της εξουσίας, της ιεραρχίας και της κυβέρνησης. Διεκδικούν επίσης, την πλήρη εξάλειψη του κράτους και θεωρούν ότι ο μόνος τρόπος να πραγματωθεί ο αναρχισμός, είναι διαμέσου της δημιουργίας συνεργατικών αντιεξουσιαστικών δομών. Όσον αφορά στις καθαρά φεμινιστικές ιδέες και εδώ η επιρροή της Goldman στην Kornegger είναι φανερή. Για την Kornegger (1975) η ριζοσπαστική φεμινιστική προοπτική είναι σχεδόν γνήσιος αναρχισμός. Η Kornegger (1975) ασκεί μια αναρχοφεμινιστική κριτική στο θεσμό της πατριαρχίας, η οποία έρχεται σε συμφωνία με όσα η Goldman υποστήριζε εξήντα χρόνια νωρίτερα. Στην κριτική της καταλήγει λέγοντας «αν θέλουμε να ανατρέψουμε την πατριαρχία, χρειάζεται να μιλήσουμε για τον αναρχισμό, να ξέρουμε ακριβώς τι σημάνει και να χρησιμοποιήσουμε αυτό το πλαίσιο για να μεταμορφώσουμε τον εαυτό μας και τη δομή της καθημερινής μας ζωής» (Kornegger, 1975: 15). Για τη Kornegger, όπως και για τη Goldman, φεμινισμός δε συνεπάγεται γυναικεία εξουσία αλλά κατάργηση εξουσίας. Η τροποποίηση της διάταξης του συντάγματος για τα ίσα δικαιώματα δεν θα αλλάξει την κοινωνία, απλά θα δώσει στις γυναίκες το «δικαίωμα» να ενσωματωθούν ισότιμα σε μια αυταρχική οικονομία. Η αμφισβήτηση του σεξισμού προϋποθέτει αμφισβήτηση ολόκληρης της οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής και προσωπικής ιεραρχίας. Αυτό επιδιώκει μια αναρχοφεμινιστική επανάσταση (Kornegger, 1975; Goldman, 2000).

Η κριτική της Goldman στη διεκδίκηση του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες, επηρέασε βαθύτατα την αμερικανίδα αναρχοφεμινίστρια Carol Ehrlich, που υποστηρίζει πως υπάρχουν ρεφορμιστικές στρατηγικές οι οποίες σπαταλούν την ενεργητικότητα των γυναικών, γεννάνε ταυτόχρονα προσδοκίες μεγάλων αλλαγών και καταλήγουν να είναι παραπλανητικές και αλλοτριωτικές γιατί δεν μπορούν να τηρήσουν τις υποσχέσεις τους. Το καλύτερο παράδειγμα, σύμφωνα με την Ehrlich, τέτοιων στρατηγικών είναι η εκλογική πολιτική. Μερικές σοσιαλίστριες, γοητευμένες από την ιδέα της σταδιακής αλλαγής, ξεγελιούνται από αυτές. Οι αναρχικές όμως ξέρουν ότι δεν μπορεί να επέλθει απελευθέρωση με μέσα μη απελευθερωτικά. Δεν μπορεί να εκλεγεί μια ομάδα νέων πολιτικών προσώπων για να διευθύνουν τους ίδιους παλιούς και ξεπερασμένους θεσμούς (Ehrlich, 1977). Η Ehrlich παραδέχεται επίσης πως η Goldman ήταν η πρώτη αναρχική που υπερασπίστηκε τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων και καυτηριάζει τη ρατσιστική συμπεριφορά πολλών σύγχρονών της φεμινιστριών που δεν αποδέχονται τις ομοφυλόφιλες γυναίκες στις οργανώσεις τους. Η αμερικανίδα αναρχοφεμινίστρια Bonnie Haaland (1993), πραγματεύεται στο έργο της τις πολιτικές επεκτάσεις της φεμινιστικής ερμηνείας που έδωσε η Emma Goldman στην αναρχική σκέψη. Για τη Haaland (1996), η πίστη στο φεμινισμό είναι αναπόσπαστο κομμάτι του κλασσικού αναρχισμού. Όμως, επιχειρήματα που συνδέουν τον αναρχισμό με την πάλη για τη γυναικεία χειραφέτηση έχουν σπανίως διατυπωθεί από τους «πατέρες» του αναρχισμού και αν δεν υπήρχε η Goldman που πρώτη ανέλυσε τη γυναικεία καταπίεση με αναρχοφεμινιστική προσέγγιση, μπορεί σήμερα ο αναρχισμός να μην είχε καμία σχέση με τον φεμινισμό ούτε σε θεωρητικό, ούτε σε πρακτικό επίπεδο

Μεγάλη επιρροή από τις φεμινιστικές ιδέες της Goldman έχει δεχθεί και η αναρχική λογοτέχνης Ursula Le Guin, η οποία έχει ισχυριστεί πως η «γυναικεία αρχή» υπήρξε αναρχική ανά την ιστορία. Η αναρχία, δηλαδή, έχει αναγνωριστεί ιστορικά ως θηλυκή. Ο χώρος που αποδίδεται στη γυναίκα -«η οικογένεια» για παράδειγμα- είναι η περιοχή της τάξης χωρίς καταπίεση, η επικράτεια του εθίμου και όχι της ισχύος. Οι άνδρες κράτησαν τις δομές της κοινωνικής ισχύος για τους εαυτούς τους (όπως αναφέρεται στο: Falk, Cole & Thomas, 1995). Η Le Guin υποστηρίζει πως το έργο της Goldman πρέπει να μελετηθεί από κάθε άνθρωπο που ενδιαφέρεται για την ιστορία του φεμινισμού, του αναρχισμού και της μεταξύ τους σύνδεσης (όπως αναφέρεται στο: Falk, 2010). Ο Sharif Gemie (1996) δηλώνει θαυμαστής του ιδιαίτερου και ασυνήθιστου φεμινισμού της Goldman, η οποία απέρριπτε τη στρατηγική της εισόδου στις δομές του κράτους με σκοπό τη μεταρρύθμιση, θεωρώντας ότι «το κράτος καταστρέφει ή νεκρώνει τις λιμπιντικές ορμές και τη συναισθηματική πλευρά της ζωής». Οι γυναίκες έπρεπε, αντίθετα, να αναζητήσουν την απελευθέρωσή τους συντονιζόμενες ολοένα και περισσότερο με τη φύση τους. Η Deirdre Hogan (2007) επίσης, συνοψίζει τον αναρχοφεμινισμό της Goldman σε μια παράγραφο, υποστηρίζοντας ότι στο αναρχικό όραμα της μελλοντικής κοινωνίας δεν υπάρχει καμία θεσμική προκατάληψη ενάντια στις γυναίκες όπως υπάρχει στον καπιταλισμό. Όσο για τα οφέλη και για τις γυναίκες και για τους άνδρες, ο αναρχισμός έχει πολλά να προσφέρει ειδικότερα στις γυναίκες, από την άποψη της σεξουαλικής, οικονομικής και προσωπικής ελευθερίας, κάτι που είναι βαθύτερο και προσφέρει περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη αβέβαιη ισότητα που μπορεί να επιτευχθεί μέσα στον καπιταλισμό.

Τέλος, ένα παράδειγμα πρακτικής εφαρμογής των φεμινιστικών ιδεών της Goldman, είναι η ίδρυση της γυναικολογικής κλινικής «Emma Goldman Clinic» στην πολιτεία της Iowa. Η συγκεκριμένη κλινική, είναι μια ανεξάρτητη μη κερδοσκοπική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1973 από μια ομάδα γυναικών που ενστερνίζονταν τις αναρχοφεμινιστικές απόψεις της Goldman. Αντιμετωπίζει την ιατρική επιστήμη με μία φεμινιστική προσέγγιση και στοχεύει στην ενδυνάμωση ανδρών και γυναικών σε όλα τα στάδια της ζωής τους, με την παροχή ποιοτικής ιατρικής φροντίδας και υγειονομικής περίθαλψης σε θέματα που άπτονται της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής ζωής.

24 Ιστορική επιρροή της Emma Goldman στο αναρχικό κίνημα και στην ευρύτερη κοινωνία της Αμερικής του 20 ου αιώνα Το είδος και τα επίπεδα της εν λόγω ιστορικής επιρροής διαπιστώνονται μέσα από την καταγραφή του συνόλου των βιογραφιών που έχουν συνταχθεί προς τιμήν της, από αμερικανούς βιογράφους. Διαπιστώνονται επίσης και από την παρουσία του ονόματος της σε διάφορες εκδηλώσεις της αμερικανικής τέχνης, όπως στη μουσική, στο θέατρο, στη λογοτεχνία και στον κινηματογράφο. Τέλος, από τον τρόπο με τον οποίο η αμερικανική κοινωνία εμπορευματοποίησε το όνομα της και, σε μερικές περιπτώσεις, το μετέτρεψε σε καταναλωτικό προϊόν.

Ιστορική επιρροή στις βιογραφίες της Emma Goldman

Οι βιογραφίες που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα είναι οι εξής:

Richard Drinnon «Rebel In Paradise», 1961 Candace Falk

«Love Anarchy and Emma Goldman», 1984

Alice Wexler Πρώτος τόμος: «An Intimate Life», 1984 Δεύτερος τόμος: «Emma Goldman in Exile», 1987

Martha Solomon «Emma Goldman», 1989

John Chalberg «Emma Goldman: American Individualist», 1991

Marian Morton «Emma Goldman and the American Left: "Nowhere at Home"», 1992

Ιστορική επιρροή στην αμερικανική τέχνη

Το 1975 ο αμερικανός λογοτέχνης E.L. Doctorow, εξέδωσε το μυθιστόρημα ιστορικής φαντασίας «Ragtime». Ο Henry Ford, η Emma Goldman, ο J. P. Morgan, η Evelyn Nesbit, ο Sigmund Freud, και ο Emiliano Zapata, είναι μερικά από τα ιστορικά πρόσωπα που ξεγλιστρούν μέσα στην ιστορία και αλληλεπιδρούν με τους χαρακτήρες που έπλασε η φαντασία του σκηνοθέτη. Το 1996 το Ragtime μετατράπηκε σε musical από τον Terrence McNally. Οι στίχοι των τραγουδιών γράφτηκαν από την Lynn Ahrens και η μουσική του έργου από τον Stephen Flaherty. Στο musical Ragtime, ο ρόλος της Goldman εμφανίζεται σχεδόν αυτούσιος όπως και στο βιβλίο. Η Lynn Ahrens μάλιστα έχει γράψει και τους στίχους ενός τραγουδιού με τίτλο «The night that Goldman spoke at Union Square». Στο συγκεκριμένο τραγούδι η Goldman εμφανίζεται να μιλάει σε εργάτες στη Union Square. Ο διάσημος αμερικανός ιστορικός, ακαδημαϊκός και πολιτικός και κοινωνικός ακτιβιστής, Howard Zinn, έχει γράψει μια πληθώρα ιστορικών και πολιτικών βιβλίων. Έχει γράψει επίσης και τρία θεατρικά έργα που το ένα εξ αυτών αναφέρεται στην Emma Goldman. Ο τίτλος του βιβλίου είναι «Emma» (ή Emma: A Play in Two Acts about Emma Goldman, American Anarchist, όπως είναι ο ολοκληρωμένος τίτλος). Το θεατρικό αυτό έργο εκδόθηκε πρώτη φορά το 1976 και από τότε έχει επανεκδοθεί πολλές φορές. Το έργο είναι μια σύντομη βιογραφία της Goldman, εκδραματισμένη σε δύο πράξεις (Zinn, 2002). Ο Eric Arthur Blair, γνωστός περισσότερο με το λογοτεχνικό ψευδώνυμο George Orwell, ήταν Βρετανός συγγραφέας και δημοσιογράφος. Έγινε παγκόσμια γνωστός με τη συγγραφή των λογοτεχνικών αριστουργημάτων: «Η φάρμα των ζώων» και «1984, ο μεγάλος αδελφός». Το 1984 είναι η τελευταία μυθιστορηματική εργασία του και θεωρείται βιβλίο-Σταθμός του 20ού αιώνα στην πολιτική σκέψη. Στο μυθιστόρημα, ο υπ αριθμόν ένα εχθρός του Μεγάλου Αδελφού και ιδρυτής μιας μυστηριώδους και, ενδεχομένως, πλασματικής αντικυβερνητικής οργάνωσης με όνομα «Η Αδελφότητα», ονομάζεται Emmanuel Goldstein. Το όνομα του συγκεκριμένου χαρακτήρα, παραπέμπει ευθέως στην Emma Goldman. Ο συγγραφέας του βιβλίου, ήταν βαθύτατα επηρεασμένος από την αναρχική σκέψη της Goldman, αλλά και προγενέστερων της θεωρητικών του αναρχισμού. Το ότι ο χαρακτήρας του βιβλίου που αντιπροσωπεύει την επανάσταση και την εξέγερση, έχει ένα όνομα εμπνευσμένο από την Emma Goldman, είναι μια ξεκάθαρη προσπάθεια του συγγραφέα να της αποτίσει φόρο τιμής.

Το όνομα της Goldman έχει εμφανιστεί και στον αμερικανικό κινηματογράφο. Το 1981 προβλήθηκε στις κινηματογραφικές αίθουσες η ταινία «Reds», σε σκηνοθεσία Warren Beatty. Η ταινία επικεντρώνεται στη ζωή και στην πολιτική καριέρα του κομμουνιστή επαναστάτη, δημοσιογράφου και συγγραφέα του χρονολόγιου της Ρωσικής Επανάστασης «Οι δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο», John Reed. Τον ρόλο της Goldman τον υποδύεται η αμερικανίδα ηθοποιός Maureen Stapleton η οποία κέρδισε γι' αυτήν της την ερμηνεία Oscar Β' γυναικείου ρόλου. Ο αμερικανός ιστορικός, φιλόσοφος, θεατρικός συγγραφέας και διάσημος για την ακτιβιστική του δράση υπέρ των δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων, Martin Duberman, έγραψε το 1991 ένα σενάριο πάνω στην Emma Goldman με τίτλο «Mother Earth: An Epic Drama of Emma Goldman's Life». Το σενάριο αυτό έχει εκδοθεί σε βιβλίο, σε μορφή θεατρικού έργου, αλλά δεν έχει ανέβει ακόμα στον κινηματογράφο παρόλο που ο Duberman το έγραψε για να γυριστεί σε τηλεταινία. Θεωρείται σαν ένα από τα καλύτερα έργα της αμερικάνικης πολιτικής θεατρικής λογοτεχνίας (Duberman, 1961). Το 2004 προβλήθηκε στην αμερικανική τηλεόραση ένα ντοκιμαντέρ 90 λεπτών για τη ζωή και τη δράση της Goldman, με τίτλο «The Story of Emma Goldman». Η παραγωγή του έγινε από την εταιρεία: «Nebraska ETV Network for American Experience» και ο σκηνοθέτης ήταν ο Mel Bucklin. Σε αυτό το ιδιαίτερα καλογυρισμένο ντοκιμαντέρ, εμφανίζονται διάφοροι αμερικάνοι καθηγητές πολιτικής ιστορίας που αναλύουν εν συντομία διάφορες πτυχές της ζωής και της φιλοσοφίας της Goldman. Το σενάριο γράφτηκε από τον

σκηνοθέτη του ντοκιμαντέρ, ο οποίος βασίστηκε στη βιβλιογραφία της Goldman, στην αυτοβιογραφία της, στις βιογραφίες του Drinnon και της Wexler, καθώς και σε κείμενα πολλών άλλων γνωστών αμερικανών αναρχικών.

Ιστορική επιρροή στο αμερικανικό εμπόριο

Το όνομα της Emma Goldman τα τελευταία σαράντα χρόνια, έχει εμπορευματοποιηθεί και σε μερικές περιπτώσεις, έχει μετατραπεί ακόμη και σε καταναλωτικό προϊόν. Η αρχή έγινε το 1973, όταν ένας αναρχικός ακτιβιστής εναντίων του πολέμου του Βιετνάμ, ονόματι Jack Frager, έφτιαξε μια κοντομάνικη μπλούζα που απεικόνιζε την Emma Goldman και έγραφε τη φράση: «If I can't dance, I don't want to be in your revolution,» (Αν δεν μπορώ να χορεύω, δεν θέλω να συμμετέχω στην επανάσταση σας) και την πούλαγε στις αντιπολεμικές διαδηλώσεις του Central Park. Στην πραγματικότητα, η Goldman ουδέποτε είπε αυτή τη συγκεκριμένη φράση, αν και είναι σίγουρο πως θα την εξέφραζε απόλυτα (Shulman, 1991). Το Νοέμβρη του 2004 στην περιοχή της Βαλτιμόρης των ΗΠΑ άνοιξε μια καφετέρια-βιβλιοπωλείο με όνομα «Red Emma's Bookstore Coffeehouse». Το συγκεκριμένο κατάστημα αποτελεί συλλογική ιδιοκτησία αμερικάνων ριζοσπαστών εργατών και είναι αυτοδιοικούμενο και αυτοδιαχειριζόμενο με βάση τις πολιτικές και οικονομικές αρχές του αναρχισμού, όπως τις διατύπωσαν αναρχικοί σαν τον Kropotkin, τη Goldman κ.α. Δεν υπάρχει αφεντικό σε αυτήν την επιχείρηση και κανενός είδους ιεραρχία. Οι εργαζόμενοι είναι όλοι ίσοι, λαμβάνουν τις αποφάσεις συλλογικά και με συναίνεση, αμείβονται όλοι ισότιμα και διοικούν την επιχείρηση αμεσοδημοκρατικά. Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι το όνομα του καταστήματος παραπέμπει άμεσα στην Emma Goldman, ενώ το λογότυπο της επιχείρησης είναι ένα σχέδιο του προσώπου της Goldman, βαμμένο με κόκκινο χρώμα.

Αποτύπωση των φεμινιστικών και πολιτικών ιδεών της Emma Goldman στο αμερικάνικο αναρχικό κίνημα του 20 ου αιώνα

Για δύο δεκαετίες μετά το θάνατο της στις 14 Μαΐου 1940, η Emma Goldman, ήταν σε γενικές γραμμές ξεχασμένη στους κόλπους του αμερικάνικου εργατικού κινήματος. Για πολλούς, ο αναρχισμός είχε πεθάνει σαν ιδεολογία μετά την ήττα της ισπανικής επανάστασης το 1939 (Woodcock, 1962). Ο ισχυρισμός αυτός όμως δεν αποδείχτηκε αληθής, αφού και στην Αμερική και στην Ευρώπη εξακολουθούσε να υπάρχει ένα αρκετά δυναμικό αναρχικό κίνημα, το οποίο ποτέ δεν έπαψε να μελετά και να διαδίδει τις φεμινιστικές και πολιτικές ιδέες της Emma Goldman (Wehling, 1994). Τη δεκαετία του ’60 με την έκρηξη της Νέας Αριστεράς (New Left) στην Αμερική και την αναβίωση της ριζοσπαστικής ιστορίας, ο αναρχισμός αναγεννήθηκε πλήρως και μια νέα γενιά ριζοσπαστών την αγκάλιασε και ενστερνίστηκε τις ιδέες της (Selfa, 1994). Στα μέσα της δεκαετίας του ’60 επίσης αναπτύχθηκε ο φεμινισμός δεύτερου κύματος που χαρακτηρίστηκε ως ένα μαζικό κίνημα της γυναικείας απελευθέρωσης. Ο σοσιαλιστικός και ριζοσπαστικός φεμινισμός εκείνης της περιόδου, είδε στις πρώιμες φεμινιστικές ιδέες της Goldman μια απάντηση στα προβλήματα και στα ζητήματα που απασχολούσαν τις γυναίκες εκείνης της εποχής. Μεγάλα τμήματα του γυναικείου κινήματος την θεώρησαν εκπρόσωπο τους και αγωνίστηκαν για τη διάδοση των φεμινιστικών ιδεών της. Οι θεωρίες της για τον ελεύθερο έρωτα, για τη γυναικεία χειραφέτηση, για την πορνεία, για την ομοφυλοφιλία, για τον έλεγχο των γεννήσεων και για την αντισύλληψη κ.α., παρόλο που εκφράστηκαν στις αρχές του 20 ου αιώνα, είχαν τέτοια δυναμική ώστε αποτυπώθηκαν στη συνείδηση των μεταγενέστερων φεμινιστριών (Falk, Cole & Thomas, 1995). Σε κάθε περίπτωση, εκείνοι που οδήγησαν στην αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για τις θεωρίες της Goldman τις δεκαετίες του ’60 και του ’70, την εκτιμούσαν σαν ένα ελεύθερο πνεύμα και μια αρχετυπική μορφή επαναστάτριας που απολάμβανε την τέχνη και τον έρωτα, σε αντίθεση με τους πουριτανούς και εξουσιαστές μαρξιστές που πάντα μιλούσαν αποκλειστικά για οικονομικά και κομματικά ζητήματα (Selfa, 1994). Τις τελευταίες πέντε δεκαετίες η Goldman θεωρείται ως η «ηγετική αναρχική μορφή των ΗΠΑ». Μέχρι και σήμερα πολλοί άνθρωποι που οι πνευματικές τους αναζητήσεις περιλαμβάνουν και την ενασχόληση με την πολιτική, ενστερνίστηκαν το αναρχικό ιδεώδες έτσι όπως η Goldman το δόξασε (Reichert, 1976).

Σήμερα σχεδόν επτά δεκαετίες μετά το θάνατό της, εξακολουθεί να πυροδοτεί παθιασμένες πολιτικές συζητήσεις. Με την είσοδο στον 21ο αιώνα και στη νέα χιλιετία, η Goldman, βρέθηκε ξανά στο προσκήνιο. Πιο συγκεκριμένα έγινε πρωτοσέλιδο τον Ιανουάριο του 2003, όταν το πανεπιστήμιο Berkeley αρνήθηκε να επιτρέψει στο Emma Goldman Papers Project (EGPP) να στείλει στην κυβέρνηση μια έκκληση που περιείχε αποσπάσματα από λόγους που είχε εκφωνήσει η Goldman εναντίων του πολέμου και υπέρ της ελευθερίας του λόγου. Οι πανεπιστημιακοί αξιωματούχοι υποστήριξαν πως η προσφυγή αυτή ήταν πολύ «πολιτική» για να

εμφανιστεί την περίοδο που η κυβέρνηση Bush ξεκινούσε τον πόλεμο στο Ιράκ. Οι ερευνητές του EGPP αρνήθηκαν να υποχωρήσουν και οργάνωσαν διαδηλώσεις κατά της ενδοπανεπιστημιακής λογοκρισίας και, τελικά, η πρυτανεία του Berkeley αναγκάστηκε να υποχωρήσει (Selfa, 1994). Το παραπάνω περιστατικό αποδεικνύει πως καθ' όλη τη διάρκεια του 20 ου αιώνα, αλλά και σήμερα, η Goldman δεν έπαψε ποτέ να προκαλεί τρόμο στην εξουσία και θαυμασμό στο λαό. Οι ιδέες της μιλούσαν κατευθείαν στην καρδιά του κόσμου και, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, όταν μιλούσε σε μεγάλα ακροατήρια τα πλήθη κυριολεκτικά μαγνητίζονταν από τη γοητεία της (Farmer, 1993). Η διορατικότητα των απόψεων της οφείλεται για τη σημερινή τους επικαιρότητα. Τόσο στις ΗΠΑ, όσο και οπουδήποτε δεν υπάρχει αναρχικό ή αναρχοφεμινιστικό κίνημα που να μην βασίζεται στις πολιτικές και φεμινιστικές θεωρίες της Emma Goldman (Zinn, 2008).

Από το http://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/14101

αναρχική ιστορία αναρχικό κίνημα αναρχική θεωρία anarchism history ΗΠΑ, Ρωσία,